

N:o 1/1946.

Å l a n d s l a n d s k a p s n ä m n d a
framställning till Ålands landsting med för-
slag till landskapslag angående landskapet Å-
lands flagga och vapen.

Den 17 februari 1937 inlämnade landstingsmannen Herman Mattsson en petition till Landstinget om vidtagande av åtgärd för stiftande av landskapslag om landskapet Ålands flagga. Med anledning av petitionen hänsköt Landstinget vid plenum den 22 februari 1937 frågan till landskapsnämnden med anhållan om dess utlåtande och förslag i ärendet. Den 18 februari 1942 upprepade vicetalmannen Mattsson sin förenämnda petition. I sin förstnämnda petition yttrade vicetalman Mattsson bl.a. följande:

"Känt är att varje folk har sin flagga, varje sammanslutning eller förening för befrämjandet av ett eller annat syfte sin fana eller sitt standar, och känt är även att i de flesta trakter, där kulturfolk bo, flaggning vid högtider och märkestillfällen flaggning är en allmän sed. Genom flaggning gives uttryck för fest och glädje liksom ock för sorg och saknad. Vacker är förvisso anblicken av en bygd, där varje hem har sin flaggstång med flaggan hissad eftersom omständigheterna kräva, och respekt för det flaggande folkets kultur

kan man icke undgå att känna. Detta folk manifesterar nämligen sin medvetenhet av flaggans betydelse liksom ock, att det förstår värdet av tillfällen och händelser.

Färdas man emellertid genom de åländska bygderna överraskas man av avsaknaden av all anordning för flaggning, och vid högtidliga tillfällen finnes intet i bygdens yttre prägel, som skiljer helg vardag åt. Orsakerna härtill kunna visserligen vara flere, men att förhållandet till stor del beror på, synes det undertecknad, avsaknaden av legala och precisa bestämmelser angående en landskapets Ålands enhetliga och gemensamma flagga, vilka med beaktande av landskapets konstitutionella ställning borde åstadkommas. En folkgrupp med egen lagstiftnings- och förvaltningsbefogenhet på de områden med vilka den ordinära medborgaren står i daglig beröring, och en folkgrupp, vars rättigheter sträcka sig långt utöver vanliga medborgarrätter, är väl ändå något förmer än exempelvis ett politiskt parti eller en kulturell förening, vilka vardera i regel hava sin fana eller sitt standar. Enligt min uppfattning är det på tiden att taga denna sak till tals och fatta beslut om en landskapsflagga.

Att i detta sammanhang orda om republiken Finlands flagga kunde vara helt och hållet onödigt, men för undvikande av missförstånd

må anföras, att detta syfte icke på något sätt avser sidvördnad för Finlands flagga ej heller negligering av legala föreskrifter om dennas användning."

Då tidpunkten numera syntes lämplig för framställande av förslag i ärendet, uppdrog landskapsnämnden den 2 november 1945 åt landskapsarkeologen att utarbeta ett betänkande rörande landskapets flagga och vapen. Det syntes nämligen landskapsnämnden, att landskapets flagga och vapen så intimt sammanhöra, att i ett förslag rörande flaggan även förslag om landskapsvapen borde ingå. I sitt betänkande, som till landskapsnämnden inlämnades den 31 december 1945, framhåll landskapsarkeologen bl.a. följande:

"Flaggor, vapen och sigill äro symboler, som de västerländska folken av ålder samlat sig kring. De äro ofta bärare av urgamla traditioner, som förpliktande talar till nutiden från för länge sedan hängångna släktled. De äro och bliva betydelsefulla väckare av en sund och stark patriotism, utan vilken varje medvetet samfundsliv inom en politisk eller administrativ enhet, en stat eller ett annat självstyrelseområde, är omöjligt. Därför bör även från åländsk sida göras allt för att skapa och vårda dessa symboler i klar vetskap om deras stora betydelse för bevästande av vår själv-

styrelse."

Till betänkandet är bilagt förslag till såväl landskapsflagga som landskapsvapen. Beträffande landskapsflaggan framfördes två alternativ. Det första var en blågul korsflagga med ett smalt blå kors inne i det gula. Det andra åter var en blågul korsflagga med ett smalare rött kors på vardera sidan av det gula. I betänkandet anför landskapsarkeologen, att landskapsflaggan dels bör vara av samma grundtyp som andra nordiska flaggor, alltså en korsflagga, dels åter visa färgerna i landskapets av ålder använda vapen, blått och gult. Beträffande landskapsvapnet åter framhöll landskapsarkeologen, att detta av ålder beskrives på följande sätt: "I blått fält en gyllene hjort med klövar i naturfärg samt med juvelsmyckad halsring av guld. Skölden är med grevskapskrona betäckt." Enligt landskapsarkeologens åsikt borde vid lagstiftning den vedertagna beskrivningen i oförändrad form intagas i landskapslagen, dock så att bestämmelsen om kronan utgår. Vid sammanträde den 18 januari 1946 beslöt landskapsnämnden gå in för alternativ 1 i landskapsarkeologens förslag till landskapsflagga och godkänna förslaget till landskapsvapen, detta sistnämnda dock så, att kronan i vapnet bör behållas, samt i enlighet därmed uppgöra förslag till landskapslag

att taga denna sak till tals och fatta beslut om en landskapsflagga.

Att i detta sammanhang orda om republiken Finlands flagga kunde vara helt och hållet onödigt, men för undvikande av missförstånd

Landskapsnämnden beslöt därvid särskilt betona, såsom vicetalman Mattsson redan i sin förenämnda petition gjort, att stiftandet av landskapslag angående landskapsflagga för Åland icke innebär någon sidvördnad för rikets flagga. Med frågan om användningen av landskapets flagga har landskapsnämnden icke tagit befattniing i förslaget, emedan denna fråga lämpligast behandlas vid pågående revision av självstyrelselagstiftningen.

Hänvisande till förestående och biläggande landskapsarkeologens betänkande för att landstinget skall kunna taga del av bägge alternativen i förslaget till landskapsflagga får landskapsnämnden vördsammast förelägga Landstinget till antagande följande

L a n d s k a p s l a g

angående landskapet Ålands flagga och vapen.

I enlighet med Ålands landstings beslut stadgas:

1 §.

Landskapet Ålands flagga utgöres av en rektangulformig duk av mellanblå färg med guldgult kors, omslutande ett smalare kors av samma färg som bottenfärgen.

2 §.

Flaggans dimensioner äro; hela höjden 11 enheter och hela längden

18 enheter. Det yttre korsets bredd är $1 \frac{1}{4}$ enhet på vardera sidan om det inre korset, vars bredd är $\frac{1}{2}$ enhet. Längden av de inre fälten är 5 enheter och av de yttre 10 enheter samt fältens höjd 4 enheter.

3 §.

Normalflaggor skola förfärdigas genom försorg av Ålands landskapsnämnd, som på lämpligt ställe skall förvara dem.

4 §.

Landskapet Ålands vapen för i blått fält en gyllene hjort med lyftad vänster framfot och klövar i naturfärg samt med juvelsmyckad halsring av guld. Den del av vapnet som utgör den övre delen av Därest skölden framställes krönt, bör den historiska grevskapskronan komma till användning.

Mariehamn den 8 februari 1946.

På landskapsnämndens vägnar:

Pekko Haanpää.

St. Timbom.

Ark. 31.12.45.

009

7 tili B. D. 2/26-37.

På 1946 den 11 januari -
Pres/interlok.

Till Ålands landskapsnämnd.

Den 17 februari 1937 inlämnade landstingsmannen Herman Mattsson till Ålands landsting en petition, vari han föreslog, att landstinget måtte giva landskapsnämnden i uppdrag att uppgöra förslag till en landskapets Ålands flagga, liksom ock förslag till landskapslag om densamma.

Den 22 februari samma år beslöt landstinget hänskjuta petitionen till landskapsnämnden med anhållan om dess utlåtande och förslag i ärendet.

På anmodan av landskapsnämnden avgav landskapsarkeologen den 2 januari 1939 ett utlåtande beträffande landskapets vapen och flagga. I detta framhölls bl.a. att landskapets vapen av ålder beskrives på följande sätt: "I blått fält en gyllene hjort med klövar i naturfärg samt med juvelsmyckad halsring av guld. Skölden är med grevskapskrona betäckt."

År 1942 petitionerade landstingsmannen Herman Mattsson ånyo om en landskapets flagga.

Vid föredragning i landskapsnämnden den 2 november 1945 upp- tog landskapsarkeologen till behandling frågan om utarbetande och fastställande av vapen för de åländska kommunerna. Landskapsnämnden gav härvid landskapsarkeologen i uppdrag att utarbeta ett betänkande rörande landskapets vapen och flagga samt vapen och emblem för de åländska kommunerna och myndigheterna, vilket betänkande kunde läggas som grund vid utarbetande av lagförslag i ärendet.

På grund härav får landskapsarkeologen anföra följande:

Erforderlig utredning om landskapets vapen har redan förebragts. Vid lagstiftning bör den vedertagna beskrivningen i oförändrad form intas i lagen; dock så att bestämmelsen om kronan utgår.

I fråga om landskapets flagga framhöll landskapsarkeologen i sitt ovannämnda betänkande av år 1939, att landskapsflaggan dels bör vara av samma grundtyp som andra nordiska flaggor, alltså en korsflagga, dels åter visa färgerna i landskapets vapen, blått och gult. Som en idé framfördes republikens flagga, försedd med ett guldgult kors inuti det ultramarinblåa.

Som ytterligare idéförslag till en landskapets flagga kunna nämnas följande tvenne alternativ:

1) Rektangulär duk av ljus mellanblå färg med ett guldgult kors slutande ett smalare kors av samma färg som bottenfärgen. Flaggans dimensioner: 11 x 18 enheter, det inre korsets bredd $1/2$ enhet, det yttre korsets bredd $1 \frac{1}{4}$ enhet på vardera sidan om det inre korset, längden av de inre fälten 5 enheter och de yttre 10 enheter samt fältens höjd 4 enheter.

2) Rektangulär duk av ljus mellanblå färg med guldgult kors, försett med kantbårder i cinnoberröd färg. Flaggans dimensioner: 11 x 18 enheter, korsets bredd $1 \frac{1}{2}$ enhet, kantbårdernas bredd $3/4$ enhet, längden av de inre fälten 5 enheter och av de yttre 10 enheter samt fältens höjd 4 enheter.

Den röda färgen i alternativ 2 ingår i briljanterna i vapendjurets halsband och kan möjligen härigenom försvaras. Dess huvudsyfte mål i flaggförslaget är dock att skilja den åländska flaggan från den svenska. Försök hava visat att de röda kantbårderna inte kunna göras smalare, om de skola fylla sitt ändamål.

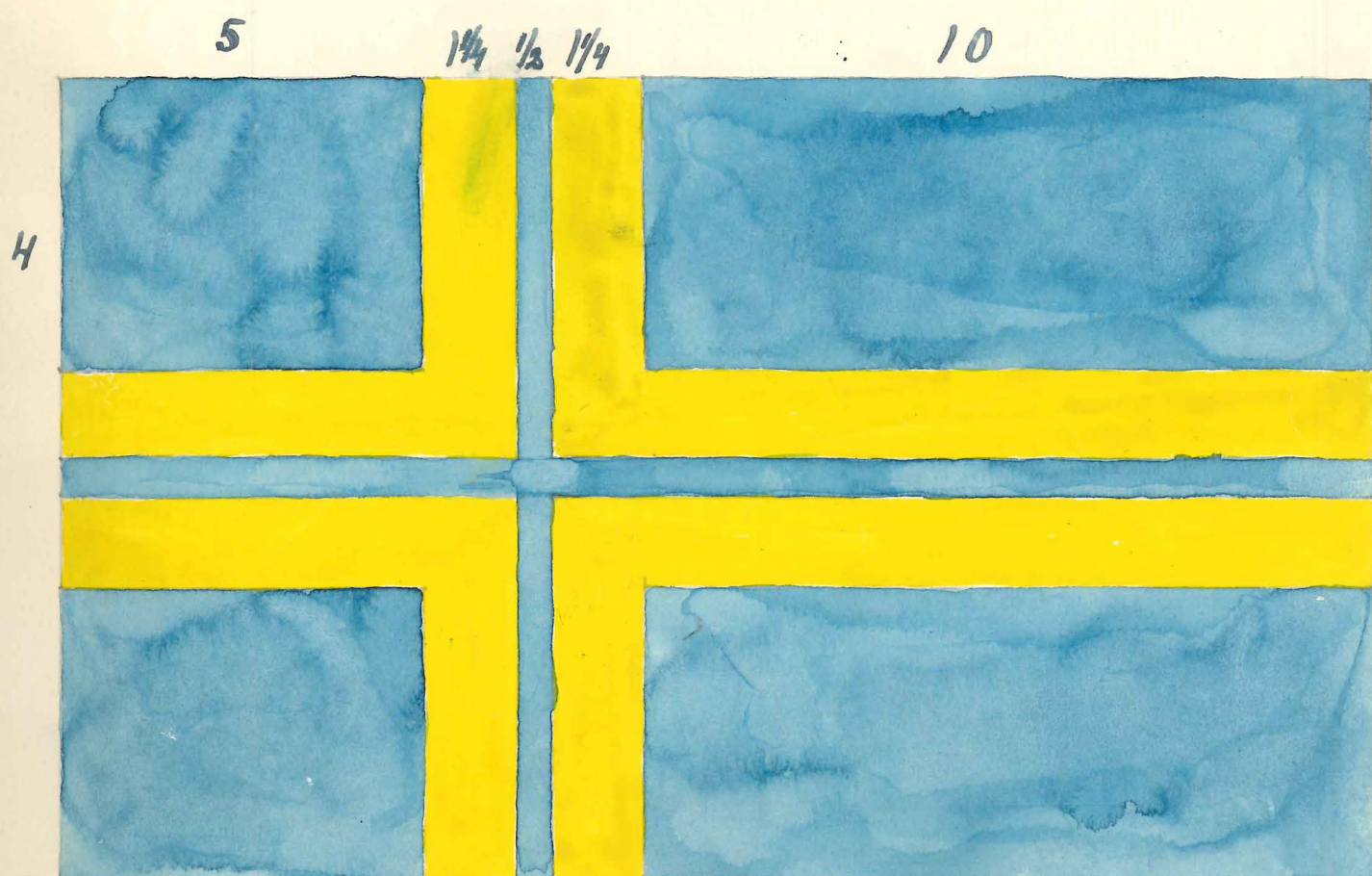
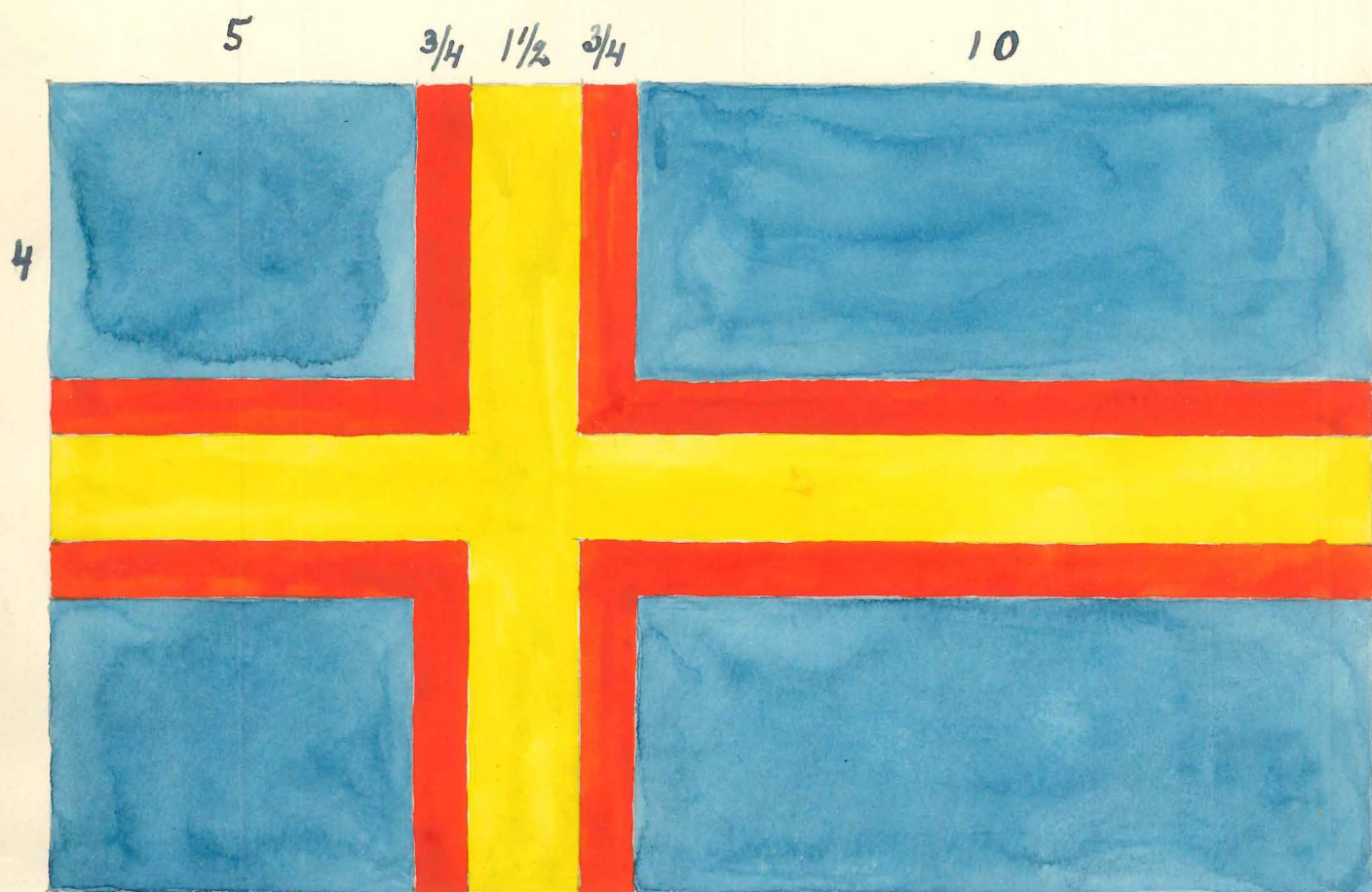
Alternativ 1 kommer den svenska flaggan så nära, att man på avstånd endast med svårighet kan uppfatta skillnaden. Göres det inre korset bredare, blir flaggan åter för dyster.

Det bör understrykas att ett självstyrelseområde som Åland svårligen kan undvara en egen flagga. Flaggan är en symbol för samhörighet och endräkt hos ett folk och det åländska folket har lika mycket behov av ett sådant vårdtecken på sin patriotism som andra folk. Då skapande av en egen åländsk flagga ingalunda innebär en handling av ringaktning gentemot rikets flagga eller överhuvudtaget är ägnat att kränka andra folk och folkgrupper, bör landskapet enligt landskapsarknologens uppfattning skrida till sådan lagstiftning, att ålänningar kunna taga en egen flagga i bruk.

Rörande vapen för landskapets kommuner önskar landskapsarknologen framhålla följande:

✓ Sigill för städer infördes i Sverige redan på 1200-talet. Snare började den framväxande adeln använda särskilda märken på sina sköldar, märken som småningom blevo igenkänningsvapen för släkten. Dessa vapen kunde i sin tur övergå på områden, som utgjorde släktens förläning, och så kom det sig att en del socknar och häradar redan under adelsståndets storhetstid på 1500- och 1600-talen fingo egna vapen.

012

Redan tidigt framställdes vapenbilderna enligt vissa bestämda principer, som det kostade årslång möda att lära sig. Dessa principer gälla allttjämt i hela västerlandet och man kan därför säga att heraldiken, d.v.s. läran om vapenbilderna, utgör ett element i den västerländska kulturen.

Varje stad har ett vapen. Många kommuner i Sverige och Finland hava, såsom redan nämnts, egna vapen av ålder. Under de senaste åren har det blivit allt vanligare att landskommuner, som sakna vapen, skaffat sig dylika. Stundom hava de kommunala myndigheterna själva, utan vidare omgångar, börjat använda någon, som de tycka, passande sinnebild för kommunen i dess sigill och stämplat. Dessa lekmanamässigt gjorda sigill äro ofta tafatta och bryta mot heraldikens lagar. De visa dock att också landskommunerna hava behov av egna vapen och emblem.

En del åländska kommuner hava även tagit i bruk vissa emblem. De äro dock icke gamla. För att emellertid bringa de kommunala emblemen i överensstämmelse med heraldikens fordringar, är det skäl att genom lagstiftning fastslå, att varje landskommun inom landskapet Åland skall hava ett vapen, som antages av kommunalfullmäktige och fastställas av landskapsnämnden. Vapnen skola hänsyfta på kommunernas namn, näringsfång eller historia och vara fackmässigt beskrivna.

Vid lagstiftning om sigill och stämplat för landskapets och kommunernas myndigheter är det skäl att i tillämpliga delar följa statsrådets beslut angående ämbetsverkens sigill av den 31 december 1919. För landskapsstyrelsen kunde fastställas ett sigill av III. storleken med omskrift LANDSKAPSSTYRELSEN kring vapnet i sköld. Övriga landskapets myndigheter och kommunerna skulle hava sigill och stämplat av IV. storleken. Landskapsmyndigheter, som hava hela landskapet till verksamhetsområde, skulle i sigillet föra landskapsvapnet i sköld, medan sådana landskapsmyndigheter, vars förvaltningsområde omfattar en eller flera kommuner, skulle föra dessa kommuners vapen i sigillet.

Kommuns sigill eller stämpel skulle självfallet innehålla kommunens vapen i sköld med omskrift t. ex. FINSTRÖMS KOMMUN, men därtill nedst på sigillet det årtal, då respektive kommuns namn första gången fökommer i urkunderna. För de olika åländska kommunerna skulle följande årtal komma i fråga: Brändö 1537, Eckerö 1326, Finström 1325, Föglö 1241, Geta 1325, Hammarland 1406, Jomala 1333, Kumlinge 1478, Kökar 1241, Lemland 1431, Saltvik 1322, Sottunga 1537, Sund 1352, Vårdö 1347.

Kommunalnämnder och andra kommunala myndigheter böra använda sigill och stämplat av V. storleken, utan årtal, men med kommunens vapen.

Saknar kommun vapen, må intet annat emblem ingå i sigill eller stämplat, som användas av kommunens befattningshavare.

Alla sigill och stämplat, som användas av landskapets eller kommunala myndigheter, skola vara godkända av landskapsnämnden.

Flaggor, vapen och sigill äro symboler, som de västerländska folken av ålder samlat sig kring. De äro ofta bärare av urgamla traditioner, som förpliktande talar till nutiden från för länge sedan hängångna släktled. De äro och bliva betydelsefulla väckare av en sund och stark patriotism, utan vilken varje medvetet samfundsliv inom en politisk eller administrativ enhet, en stat eller ett annat självstyrelseområde, är omöjligt. Därför bör även från åländsk sida göras allt för att skapa och vårda dessa symboler i klar vetskap om deras stora betydelse för befestande av vår självstyrelse.

Flaggförslagen och förslag till sigill för kommun biläggas.

Mariehamn den 29 december 1945

På tjänstens vägnar:

M. Dreijer

